

Velezanimiv je bil pa svoji vnanjosti in notranjosti tudi pavilijon vzhodne železnice. Ta pavilijon je imel jako lepo zgradbo, za katero so napravili načrt inženirji te železnice. V pavilijonu so razstavljeni raznovrstni brzojavni aparati in železniške priprave, poleg tega pa tudi mnogo statističnih tablic, katere najboljše kažejo, kacega pomena da je ta železnica za bolgarsko državo. Preobširno bi bilo, ko bi hoteli popisati, kaj se je vse videlo v tem pavilijonu. Posebno zanimiv je bil električni aparat, ki služi v to, da strojevodja ve, če je kje poškodovan tir. Vse raznovrstne varnostne priprave so bile tukaj razstavljene. Ta pavilijon je gotovo jako povzdignil zanimanje za železnice.

Kakor je že v novejšem času pri razstavah navada, bili so tudi v Plovdivu mej razstavo razni shodi. Najpomenljivejši je bil velik shod kmetovalcev in obrtnikov. Na tem shodu se je posvetovalo o tem, kako bi bilo mogoče povzdigniti vse panoge kmetijstva in obrtnije. Tu se je slišalo jako veliko dobrih in praktičnih nasvetov, kakor so praktični že Bolgari sami. Ker je pričakovati, da bode vlada uvaževala te nasvete, gotovo ta shod ne ostane za narod bolgarski brez dobrih posledic. Narod, ki je v tako neugodnih časih, kakor jih ima bolgarski sedaj, se toliko popel, da je mogel svetu pokazati tako razstavo, se ne bode pogubil, temveč bode vedno lepše in hitreje napredoval. Mi pa svoj popis končujemo z željo, da bi razstava našim bratom ob Stari Planini rodila mnogo dobrega sadu.

Kaj bode z novim denarjem?

O vpeljavi nove veljave smo že govorili nekajkrat v našem listu in stvar pojasnili našim čitateljem. Poprej smo seveda razpravljali pred vsem, bode li nova veljava v korist prebivalstvu ali pa v škodo. Sedaj se nam o tem ne zdi več potrebno toliko razpravljati. Vvedenje nove veljave je skleneno in mi dobimo novi denar, to je dognano. Zato hočemo nekoliko spregovoriti, kako bode z novim denarjem sploh.

1. Novi denar se je vvedel, da se naredi večja stalnost v veljavi našega denarja. Poprej smo imeli mi srebrno veljavo, večino drugih evropskih držav pa zlato. Ker se cena mej zlatom in srebrom vedno menja, tudi razmerje vrednosti našega denarja k tujemu ni bilo vedno jednako. To je bilo jako neprijetno za tiste trgovce, ki imajo kupčijo z inozemstvom. Vplivalo je pa tudi na prvotne pridelovalce blaga, ki se izvaža v inozemstvo. Tudi naš kmet je čutil slabo stran te nestalnosti v denarni veljavi. Državniki so že dolgo čutili to neugodnost in mislili, kako bi se jej odpomoglo. Dali so bili kovati cekine v zlati veljavi po 8 in 10 gld. ali 20 in 10 frankov. To sredstvo pa ni pomagalo, temveč je razmere prej še bolj zmedlo, ker smo potem imeli dvojno veljavo

zlato in srebrno. Da še neugodnosti te zmešnjave nismo še bolj čutili, pripisovati je temu, da v notranji promet ti cekini sploh niso prišli.

2. Nova veljava bode zlata in denar bi torej tudi imel biti zlat. Ves denar se pa vendar ne da izkovati iz zlata, ker je predrago. Jeden sam kilogram zlata velja 1640 gld. Za 10 gld. ga dobiš košček kakor je dvajsetica. Kako malo ga je še za jeden krajcar ali pa vinar, komaj kot drobno peščeno zrnice. Ker torej samo zlat denar ni mogoč, bodo kovali denar iz zlata, srebra, nikla in brona. Ves ta denar bode pa postavno veljal za zlat denar. Če ga bodeš imel večje vsote, bodo državne blagajnice zavezane zanj dati zlatega denarja.

3. Imeli v vsem bomo sedem vrst novega denarja. Zlat denar po 20 in 10 kron, to je po 10 in 5 goldinarjev, potem iz srebra krone po 50 kr., iz nikla, ki je po vnanjosti jako podoben srebru pa denar po 20 in deset vinarjev ali 10 in 5 krajcarjev in iz brona denar po 2 vinarja in po vinarji ali po krajcarji in po pol krajcarja. Krona bode torej imela sto vinarjev. Računstvo z novim denarjem bo torej ravno tako pripravno, kakor je računanje s sedanjim denarjem. Zlat denar po 20 kron bode imel velikost sedanje dvajsetice, denar po 10 kron pa velikost sedanjega krajcarja. Srebrne krone bodo po velikosti podobne sedanjim četrt goldinarjem, samo da bode v njih boljše srebro, nego je v četrt goldinarjih. Niklast denar po 20 vinarjev bode imel velikost sedanje dvajsetice, po 10 vinarjev pa velikost sedanjega krajcarja.

4. Naš goldinar velja torej dve kroni, naš krajcar dva vinarja. Srebrni goldinarji ostanejo še več časa v prometi, drug denar se bode pa preklical. Srebrnjaki po dva goldinarja in pa četrtgoldinarji že s 1. dnem aprila pridejo iz prometa. Poslednji zlasti zaradi tega, da jih ljudje ne bodo zamenjavali s kronami.

5. Štacunarji nas ne bodo mogli goljufovati z novim denarjem. Za dve kroni bode kupil toliko, kakor za jeden goldinar. Za zemljo, ki sedaj velja 2 kr., bode potem dati štiri vinarje. Ker je proračunanje našega denarja tako lahko, ne bodeš takih zmešnjav, kakor so bile 1858. leta, ko se je bil preklical prejšnji konvencijski denar, katerega goldinar je imel 60 kr., in se bil vvel sedanji denar. Nekaj časa ostane še sedanji denar, razen gori omenjenih dveh vrst srebrnega denarja v veljavi in vsakdo lahko plača s starim ali pa z novim denarjem. Polagoma bode seveda sedanji denar izginil iz prometa.

6. Davkarije, hranilnice, posojilnice bodo sprejemale novi in stari denar. Namesto 10 gld. davka se bode v novem denarji plačalo 20 kron. Menica za 100 gld. v starem denarji velja v novem denarji 200 kron. V hranilnicah in posojilnicah ostanejo stare knjižnice, le polagoma se bode vse proračunilo na nov denar. Pri zemljiških knjigah vse

pri starem ostane. Samo s časom se vse svote preračunijo na nov denar. Kolkovne skale se bodo seveda proračunile na nov denar. Tako gotovo dobimo v kratkem koleke in poštne znamke, ki se bodo glasili na krone in vinarje.

7. Papirni denar je dvoji. Jednega, to je bankovce po 1 gld., 5 gld., in 50 gld. je izdala država, drugega, to je bankovce po 10, 100 in 1000 gld. je izdala avstro-ogerska banka. Prvi bankovci se bodo v dveh do štirih letih zamenjali za zlat in srebrni denar. Te vrste bankovcev potem ne bode več v prometu. Bankovci avstro-ogerske banke pa še ostanejo, dokler se ne izdajo novi po 10, 100 in 1000 kron. Manjšega bankovca, kakor 10 kron pa ne bode, ko se novi denar popolnoma vvede v promet.

Iz vsega povedanega je razvidno, da ne bode posebno težko seznaniti se z novim denarjem in zaradi tega nam ni imeti skrbij.

Poučni in zabavni del.

Balkanska mesta.

Sofija.

(Dalje.)

Sofija je središče bolgarskega duševnega življenja. To je pa Sofija še le od osvobojenja Bolgarije. Da še celo po osvobojenju se je v tem oziru Sofija imela boriti s Plovdivom. Posebno se je dolgo premišljevalo, ali bi se osnovala visoka šola v Sofiji ali pa v Plovdivu. Za Sofijo so naposled odločile ugodne razmere. Ker je središče raznih visokih uradov je tudi več sposobnih močij za predavanje na veliki šoli. Tako je baš v učnem ministerstvu več jako sposobnih mož.

Pod turško vlado so pa druga bolgarska mesta daleč nadkriljevala Sofijo. Tako sta mesti Gabrovo in Plovdiv že tedaj imeli realki, v Sofiji je pa bila slaba mestna šola. Turška vlada za povzdigo šolstva ni ničesa storila, temveč je še le ovirala. Po osvobojenji Bolgarije se je pa začelo šolstvo v Bolgariji lepo razvijati. Sprva je povsod v Bolgariji manjkalo posebno dobrih šolskih poslopij. Sedaj se je pa posebno v Sofiji v tem oziru dobro preskrbelo. Državna in mestna uprava gledata, da v tem oziru zadostita vsem zahtevam.

Lani je bilo v Sofiji že 13 mestnih šol s 47 razredi. Na teh šolah je bilo vkupe 48 učnih močij. Poleg tega so pa še tri otroška mestna zabavišča. V teh šolah se poučujejo predmeti naših ljudskih šol in sicer veronauk, čitanje in pisanje v bolgarščini, začetki v prirodoznanstvu, bolgarski zemljepis in zgodovina, risanje, računstvo, telovadbo in petje. Pouk traje 10 mesecev, kakor tudi po srednjih šolah. Večina teh učilišč so štirirazredna, nekatera pa vendar le trirazredna, ali se najbrž v tekočem letu popolnijo v štirirazrednice. V te mestne šole je hodilo 1275 učencev in 990 učenk.

Francozi imajo v Sofiji dve svoji šoli. Francoska

deška šola je lani imela štiri razrede s 5 učitelji in 165 učenci. Na dekliški šoli je pa bilo sedem učiteljic redovnic in 217 učenk. Poleg navadnih šolskih predmetov se v teh dveh šolah predavata še francoščina in nemščina. Nemci imajo v Sofiji jedno samo ljudsko šolo, ki je pa jako slabo oskrbljena pa tudi slabo obiskana.

Židje so lani imeli 2 deški šoli s 18 učitelji in 841 učenci in 1 dekliško šolo s 3 učitelji in 265 učenci. Turška šola je pa imela lani le jednega učitelja in 42 učencev.

Poleg tega je v Sofiji še jeden zaseben zavod za deklice pod vodstvom ravnateljice Amalije Vasiljad s 4 razredi in štirimi učiteljicami. V tem zavodu, ki je imel lani 95 gojenk, poučujejo se poleg navadnih ljudskošolskih predmetov tudi nemščina, francoščina in ženska ročna dela.

V Sofiji je klasična in realna gimnazija. Nižji trije razredi te šole so podobni našim meščanskim šolam. Obiskujejo jih zatorej vsi učenci, naj se že pozneje odločijo za klasično ali realno smer. Od četrtega razreda dalje se pa dele učenci v realiste in gimnazijaliste. Poslednji se uče tudi klasičnih jezikov, latinščine in grščine. V prvih treh razredih se ti jeziki namreč nič ne uče. Proti klasičnim jezikom je bilo dolgo mnogo ugovarjanja. Grščina ima še sedaj jako mnogo nasprotnikov in to že zaradi narodnega nasprotja mej Bolgari in Grki. Dve leti se učenci uče slovnice klasičnih jezikov, potem pa dve leti čitajo klasike. Šola ima namreč v vsem le sedem razredov. Od tujih jezikov se uči na tej šoli ruščina in francoščina. Namesto ruščine se nekateri uče nemščine. Lani je bilo na tej šoli 806 učencev, mej temi 560 v štirih spodnjih razredih, potem pa 162 realčanov in 84 gimnazijstov. Ker je bilo število učencev tako veliko, je šola tudi v spodnjih razredih že imela mnogo paralelk. Učnih močij je pa šola imela 34 rednih, in 10 začasno najetih. Imela je kemični laboratorij in druge potrebne zbirke.

Potem je v Sofiji šestrazredna višja dekliška šola, ki se imenuje dekliška gimnazija. Ta šola skrbi pred vsem za višjo izobražbo bolgarskega ženstva, potem pa vzgaja tudi učiteljice. Lani je imela 257 učenk. Učnih močij bilo je lani 13 rednih 7 začasno najetih.

Minister Ivančov jo pred petimi leti pri sofijski gimnaziji osnoval nekake višje učne tečaje. Iz teh tečajev se je pa razvila visoka šola, ki je lani imela dva oddelka zgodovinsko-jezikoslovni in matematično-prirodoznanski. Lani je to šolo obiskovalo 173 slušateljev, mej temi 166 rednih, ki so dovršili srednjo šolo. Na prvem oddelku je bilo 92, na drugem pa 81. Letos se je osnoval še pravoznanski oddelek. Tako Sofija s časom dobi svoje vseučilišče, da Bolgarom ne bode treba hodit se izobraževat na tuje. Predavalo je lani 24 docentov. Mej temi več gimnazijskih profesorjev in uradnikov učnega ministerstva. Šola pa ima tudi že potrebne zbirke in knjižnico. Posebno za slušatelje drugega oddelka je v tem oziru dobro preskrbljeno s potrebnimi laboratoriji in kabineti. V Sofiji se dobro vidi, da sedanji upravitelji dežele skrbijo za povzdigo narodne omike.

(Dalje nasl.)